

**P O L J O P R I V R E D N A
S A V E T O D A V N A I S T R U Č N A
S L U Ź B A L E S K O V A C D.O.O.**

Ul. Jug Bogdanova 8 A, 16000 Leskovac ,
Tel. 016/212-246, fah: 016/54-639, zavodle@nadlanu.com
Banka Intesa 160-6906-19 PIB 100408283,
Matični broj 07105444

B I L T E N br. 1

Vi	05.01.2012.godina	Broj 1.
-----------	--------------------------	----------------

Setva kupusa

Obavlja se u toplim lejama ili plastenicima sa veštačkim zagrevanjem. Kupus zavisno od reona za ranu proizvodnju seje se od kraja decembra pa do polovinu januara. Proces proizvodnje rasada traje od 40-50 dana. Ako se setva obavlja u toploj leji nju treba izgraditi 10-15 dana pre setve. Treba pratiti temperaturu zemljišta u leji i kada postane konstantna tokom 2-3 dana i spusti se ispod 30C vrši se setva kupusa.

Za setvu je potrebno 8-10 grama semena po metru kvadratnom leje kod proizvodnje pikiranog rasada. Ako se rasad ne pikira onda se seje ređe , sa utroškom 4-5 grama semena po metru kvadratnom.

Zemljište mora biti rastresito i po mogućnosti dezinfikovano. Površinski sloj se usitni , poravna i izdeli na leje 1-1,2 m. širine. Posejano seme se pokriva pripremljenom mešavinom dobro zgorelog stajnjaka, zemlje i peska , lako utaba i dobro zalije.

Pikiranje

Pikiranje se izvodi da bi se povećao životni prostor biljkama. Kada rasad obrazuje 2-3 lista vrši se pikiranje rasada u posebno pripremljene leje ili u saksije od plastike. Zemljište na kome se izvodi pikiranje je smeša substrata samo u većem procentu baštenske zemlje. Prilikom pikiranja rasada neophodno je da se korenov sistem ne podvija. Potrebno je pikiran rasad zaliti mlakom vodom.

Nega rasada

Se sastoji od plevljenja korovskih biljaka, zalivanja, provetravanja i zaštite. U toku proizvodnje rasada zalivanje je redovna mera. Ukoliko se pojave korovske biljke suzbijaju se čupanjem. Takođe vodi se računa o zdravstvenom stanju rasada i ako se ukaže potreba vrši se zaštita hemiskim sredstvima. Ukoliko rasad treba da se prihrani vrši se prihranjivanje u fazi dva stalna lista sa oko 30 grama kombinovanih đubriva i KAN-a na 10 litara vode i zalije 1 m kvadratni leje. Posle prihranjivanja rasad zaliti vodom da se speru ostaci đubriva. Od nicanja do faze gotovog rasada treba da protekne 40-50 dana.

Savetodavac za ratarstvo
Dr. Mijodrag Djordjević

Proizvodnja salate - LACTUCA SATIVA

Salata spada među najstarije kulture; gajili su je i veoma cenili drevni narodi u oblasti Sredozemlja. U današnje vreme to je veoma rašireno i veoma popularno povrće, naročito u zemljama sa svežom klimom. Kod nas se gaji u svim krajevima, skoro u svakom vrtu, kao i na većim površinama za snabdevanja tržnih centara i pijaca. Za ishranu se upotrebljavaju listovi /lisna rozeta/.

Salata je vrlo korisno vitaminozno povrće, deluje osvežavajuće, podstiče apetit i varenje.

Morfološke i fiziološke osobine

Salata je jednogodišnja biljka iz porodice Compositae, roda Lactuca; u bliskom je srodstvu sa divljom salatom, koja raste kao korov u našim krajevima. Biljka razvija prav, vetenast centralni koren koji raste dosta duboko. Time se objašnjava sposobnost nepresadjenih biljaka da dobro podnose sušu. Korenov sistem presadjenih biljaka je, međutim, slab i plitko razmešten.

Salata brzo raste i najpre razvija lisnu rozetu. Veličina, izgled i druge morfološke odlike listova i cele biljke predstavljaju karakteristična sortna obeležja. Cvetonosno stablo izraste do 1,5 m. u gornjem delu se metličasto razgranjava i obrazuje glavičaste cvasti sa po dvadesetak žućkasti cvasti. Seme je sitno, sivkasto ili mrkocrno, lancetasto i rebrasto.

Sorte

Najviše su raširene glavičaste sorte salate od kojih se kod nas gaje: majska kraljica, nansen, novosadska maslena, šangore, daguan, markiza i dr.

Odnos prema agroekološkim uslovima

Salata najbolje uspeva na relativno niskim temperaturama. Zato se u našim krajevima pretežno gaji rano u proleće i rano u jesen.

Optimalna temperatura za porast i razviće iznosi 15 stepena C. mada raste i ispod 15 stepena. Mlade biljke nekih sorti uspešno izdrže naše zime. Visoke temperature i suvo vreme

podstiču prevremeno iscvetavanje. Najpovoljniji uslovi za obrazovanje glavica nastaju kada su dani sunčani noći pro hladne, a zemljište dovoljno vlažno. Nedovoljno osvetljene biljke obrazuju slabo razvijenu rozetu i obično ne formiraju glavicu. Mnoge, uglavnom ranostasne sorte osetljive su na dužinu dana; u uslovima dugog dana, na primer pri kasnoj prolećnoj setvi, one procvetavaju pre nego što obrazuju glavicu. Zbog toga se za letnju proizvodnju koriste sorte u kojima reakcija na dužinu dana nije izražena /letnje sorte/. Umerena i stalna vlaga u zemljištu ima veliki značaj za uspevanje salate. U uslovima prekomerne vlage obrazuju se bujne šupljikave glavice i biljke mogu da uginu. Trajni nedostatak vlage u zemljištu i vazduha usporava obrazovanje glavica i dovodi do prevremenog iscvetavanja.

Salata se uspešno gaji na svim vrstama zemljišta, ali su najbolja plodna i strukturna zemljišta, bogata organskim materijama. Zemljište treba da je ocedno i da dobro drži vlagu. Za rane useve pogodna su laka, topla zemljišta okrenuta jugu, a za jesenje useve teža, glinovitija.

Tehnologija proizvodnje

Slabo razvijen i plitak korenov sistem salate iziskuje lako dostupne hranljive materije. Naročito je značajna obilna ishrana azotom. Najbolji rezultat se postiže primenom stajnjaka ili drugih organskih đubriva u kombinacijama sa mineralnim đubrivima. Na dobrim zemljištima odličan rezultat se dobija primenom isključivo mineralnim đubrivima. Ako se zemljište nadjubi sa 30-50 t/ha stajnjaka, rastura se još oko 50 kg./ha N i 100 kg/ha fosfora. Ove norme su znatno veće kad se ne đubri stajnjakom, a nešto niže ako je zemljište vrlo plodno. Kalijumova đubriva dodaju se samo na lakim siromašnim zemljištima.

Stajnjak se zaorava u jesen, a mineralna đubriva rasturaju prilikom pripreme zemljišta za sadnju.

Proizvodnja rasada

Salata se obično gaji putem rasada. Za ranu prolećnu proizvodnju rasad se proizvodi u toplim lejama ili platenicima. Seje se u toku februara u redove.

Za jedan metar kvadratni leje potrebno je 2-3 grama semena. Rasad stigne za rasadjivanje 4-6 nedelja posle setve.

Preporučljivo je da se salata seje u više rokova i tako produži period uspevanja i potrošnje. Za kasniju setvu rasad se može proizvoditi u zaklonima od plastične mase, na

Pažljivo pripremljenim i nadjubenim lejama. Rasad za jesenju sadnju (za usev koji će prezimiti) proizvodi se setvom semena krajem avgusta ili početkom septembra u otvorene leje.

Rasadjivanje i nega

Rani prolećni usev rasadjuje se čim prodju jaki i dugotrajni mrazevi, obično u drugoj polovini marta. Pre rasadjivanja rasad treba da se dobro kali; biljke se vade pažljivo i sade na istoj dubini na kojoj su rasle u leji. Sadi se ručno ili sa mašinama. Sorte sa sitnom glavicom sade se na razmaku 20x20 cm, a bujnije na 30x30 cm.

Jesenja sadnja obavlja se početkom oktobra. Koriste se zimske glavičaste sorte ili rimska salata. Ovi usevi stignu u rano proleće.

Nega salate je jednostavna; najčešće se obavlja jedno do dva okopavanja da se unište korovi i usitni površinski sloj zemljišta. Okopavanje mora biti plitko 5-6 cm dubine. Ako nema mnogo

korova kao ni pokorice, bolje je umesto okopavanje obaviti plevljenje. Usev salate treba jednom prihraniti čim se biljke prime i po potrebi zaliti.

Direktna setva

Ovaj sistem se koristi u proizvodnji semena, ali se može primeniti u proizvodnji salate za potrošnju. Veoma je važno da se parcela izuzetno dobro pripremi i poravna. Setva se obavlja u proleće što je moguće ranije; zimske sorte otporne na mraz i zimska salata mogu se sejati u toku septembra, tako da se biljčice dobro ukorene do jačih mrazeva.

Seje se u redove na razmaku od 40 cm, ili u dvorede i višeredne trake između kojih se ostavlja rastojanje od 50-60 cm; razmak između redova u traci je 20-30 cm. Kasnije se biljke u redovima prorede na razmaku od 20 cm za sorte slabog rasta i oko 30 cm za bujne sorte.

Berba i prinosi

Glavičaste sorte salate iz rane proizvodnje počinju da se beru pre nego što su sasvim stasale. Za pijacu se beru, po pravilu, lepo zavijene i čvrste glavice, pre nego što poteraju u seme. Berba se vrši probirno, svakog ili svakog drugog dana. Glavica se odseca oštrim nožem do zemlje, a zatim sa nje uklanja zaprljalo, požutelo, uvelo i bolesno lišće. Za pijacu se bere predveče ili rano izjutra.

Prinos ranih sorti je 20-25 t/ha, a sorti sa krupnijim glavama 30-40 t/ha.

Savetodavac za ratarstvo
Dipl.ing.polj.Novica Milenković

Z a š t i t a b i l j a

Upozorenje pčelarima

Pesticidi su proizvodi hemijskog ili biološkog porekla koji su namenjeni zaštiti ekonomski značajnih biljaka i životinja od korova, bolesti, štetnih insekata, grinja i drugih štetnih organizama. Pod štetnošću se podrazumeva ekonomska šteta ljudskoj poljoprivredi i industriji – smanjenje prinosa ili količine i kvaliteta dobijene hrane. Štetnost nije biološka, niti ekonomska osobina organizma. Svako korišćenje pesticida sa sobom nosi negativne posledice na ekosistem u kome se primenjuje i okolne ekosisteme. Smanjenje upotrebe pesticida je jedan od temelja održive poljoprivrede i ideja održivog razvoja.

Propisi

Tačno je da je biljna proizvodnja nezamisliva bez upotrebe pesticida, ali je tačno i to da se njihova upotreba može izbeći u cvetanju. Opšte je poznato da najveća trovanja pčela nastaju od strane voćara amatera, koji nemaju naviku da upustvo o upotrebi pročitaju do kraja, već im je interesantan samo deo gde se govori o dozi. Pa i nju, za svaki slučaj, povećaju. Poseban je problem što fabrike pesticida ne umeju da prisile proizvođače bilja, nekim jednostavnim tehničkim rešenjem, da moraju da pročitaju kompletno upustvo. Jer, svako upustvo sadrži

napomenu da li je preparat otrovan za pčele. Čini se da ne shvataju da bi im se takav, izuzetno profesionalan, odnos prema poljoprivrednicima višestruko isplatio, jer bi oni sve češće baš njihovim prozivodnim pripremama ukazivali poverenje. Vrlo često se dešava da važne informacije budu utopljene u niz jednoličnih redova teksta u upustvu. Voćare amatere moramo uputiti u to kako se i kada koriste hemijska sredstva, jer prskanje voća u cvetanju dovodi do masovnog uginuća pčela, što drastično smanjuje prinose. Naravno mora se raditi i na stvaranju idealnog pesticida, koji bi trebao biti bezopasan za pčelu, dok bi istovremeno držao pod kontrolom bolesti i štetočine. Drugi put je stvaranje otpornog bilja.

Prema zakonu nije dozvoljeno tretiranje hemijskim sredstvima biljaka u cvetu. Proizvođači koji prskaju biljke su dužni da o tome obaveste okolne pčelare ili Društvo pčelara, najmanje dva dana pre tretiranja. Ugroženi su svi pčelari koji se nalaze ne manje od 5 km od tretirane površine. Obavešteni pčelari moraju svoja društva da odsele, ili da ih zatvore. Pčelar je dužan i da pored pčelinjaka istakne tablu sa svojom adresom i telefonom. Takođe nije dozvoljeno prskati na udaljenosti manjoj od 60 metara od pčelinjaka. Paziti i da pčele na putu do paše ne prolaze kroz oblak pesticida.

Savetodavac za zaštitu bilja
Dipl.ing. Mirjana Petrović

Zaštita luka od lukove muve

Lukova muva je najopasnija štetočina luka u našim područjima a po pravilu se javlja u vlažnim prolećima. Najopasnija je prva, prolećna generacija, koja napada još nerazvijene biljke.

Štete izaziva larva koja se unutar stabljike hrani njenim sadržajem.

Na mestima oštećenja razvijaju se gljive čađavice koje izazivaju truljenje biljaka.

U polju se napad lukove muve može lako prepoznati: napadnute biljke počinju naglo venuti, listovi žute, središnji list se suši i lagano izvlači iz stabljike. Presečemo li uzdužno takvu biljku naći ćemo više larvi lukove muve. Kod jakog napada u jednoj biljci može biti i do 50 larvi. Međutim, dovoljna je samo jedna larva u mladoj stabljici luka da bi izazvala truljenje.

U našim klimatskim uslovima lukova muva ima 2-3 generacije godišnje. Prezimi kao lutka u zemljištu. Let počinje u drugoj polovini aprila i često se produžuje tokom prve polovine maja. Desetak dana nakon početka leta ženka polaže jaja između listova luka, na vrat korena mladih biljčica, na sam arpadžik ili na zemlju u neposrednoj blizini luka, u gomilicama od 5-12 komada. Za nekoliko dana ženka položi 50-100 jaja.

Nedelju dana nakon polaganja jaja izlaze larve koje se odmah ubušuju u mlade stabljike luka gde se intenzivno hrane. Usled toga lišće žuti, vene i suši se.

Na mlađim biljkama štete su veće.

Nakon 15-20 dana intenzivne ishrane larva se izvlači iz biljke i učauri u zemljištu ili čak u lukovici.

Stadijum lutke traje 2 nedelje nakon čega izleće odrasla muva druge generacije čije larve prave manje štete jer je luk već dobro razvijen.

Druga generacija lukove muve može napraviti veće štete na praziluku.

Za zaštitu luka preporučamo zemljišne insekticide **Force 1.5 G**, **Foksim G-5**, **Galition G-5** i druge. Jedan od ovih insekticida treba uneti u zemljište pre sadnje arpadžika. Deluju svojim parama i kontaktno. U zavisnosti od izbora insekticida različite su i količine primene.

Ako ova metoda nije korištena, sigurno će se larva lukove muve ubušiti u list. U slučaju da je larva lukove muve već unutar lista moguće je suzbiti prskanjem insekticidima kao što su **Volley**, **Mospilan**, **Actara** i drugi u navedenim koncentracijama uz dodatak okvašivača zbog voštane prevlake.

Navedeni preparati su sistemični insekticidi koji nakon prskanja sokom ulaze u unutrašnjost lista i time uništavaju larvu.

Prilikom ovakvog načina zaštite treba svakako voditi računa o karenci.

Savetodavac za zaštitu bilja
Mr Gordana Jovanović

Pčele u Januaru

prava zima sa niskim temperaturama je vrlo kritičan period u životu svake pčelinje zajednice. U vreme mirovanja u košnici se nastavlja intenzivan život pčela. Početkom nove kalendarske godine, matica započinje sa zaleganjem kako bi blagovremeno zimske pčele odnegovale svoje naslednice, dočekale prve prolećne paše. Šta se zapravo dešava sada u košnici?

Ako je temperatura ispod 8 °C nema opštenja pčela sa prirodom, na temperaturama od 9 do 16°C ona je povremena, a raspon od 16 do 32°C im najviše odgovara. Čim se temperatura okoline smanji na vrednost ispod 10°C pčele, prestaju sa izletanjem i povlače se u svoje stanište. Klube se obodu raspoređuju zatvorenom i toplotno izolovanom. Gustina pčela nije jednaka, gušće su na rubnom delu ali sa malenim razmakom u kojem je zarobljen vazduh kao odličan izolator. Unutar klubeta odvija se život sve do proleća.

U njegovom središtu je prava letnja klima sa velikom vlažnošću i temperaturama od 33,3 do 43,4 °C u vreme. Ova temperatura je stabilna, ma koliko se spoljašnja menjala jer je to uslov za razvoj i opstanak legla.

Kada temperatura okoline dostigne od 6 do 8°C, sve pčele zajednice formiraju kompaktno klube. To je istovremeno i raspon temperatura u kojem je potrošnja hrane najmanja. Daljim opadanjem spoljne temperature potrošnja ne raste onim brzinom koja bi se očekivala. Ako pčele ne neguju leglo, temperatura u središtu klubeta se kreće oko 21°C, dok se na površini omotača

može izmeriti vrednost od 6,1 do 7,8 °C. Sa daljim padom temperature klube se skuplja, debljina omotača se povećava a pčele zbijaju. Temperature zavise i od toga da li u klubetu ima legla ili ne. Ukoliko ga u središtu nema, temperatura u centru ne sme da padne ispod 14 °C, dok je tada na obodu svega 6,6°C; sa leglom nesme da bude niža od 33°C u centru i 14°C na periferiji.

Značajna uloga u održanju toplotne stabilnosti je i samog meda koji se nalazi u vencima iznad prostora gde se formira klube. Poznato je da je med materija sa vrlo velikom toplotnom tromošću, da se dugo i sporo zagreva, a da se isto tako i hladi. Med koji se dekrystalise zahteva dosta vremena da poprimi toplotu i da se ponovo vrati u tečno stanje, ali zato dugo ostaje vruć. Isto se dešava i sa medom u ćelijama koje su iznad klubeta. Toplota ostaje sačuvana zahvaljujući, između ostalog, i tromosti mase meda u vencima da se brzo hlade.

Gubitak toplote pčele takođe sprečavaju stvaranjem vazdušne izolacije u ćelijama. Od svih pčela u klubetu, više od polovine njih posedaju prazne ćelije saća, zatvarajući ih telima kako bi stvorile prostor u kome je zarobljen vazduh. On nemože da se kreće i zato je dobar toplotni izolator, kao tanki sloj vazduha između dvostrukih stakala na prozoru udaljeno samo nešto više od dva Izolaciju čini i mnoštvo dlačica koje se nalaze na grudime pčele između kojih je kakođe nepokretan vazduh.

Pčele se u klubetu stalno komešaju, jedno vreme provode u spoljašnjem sloju, a zatim se probijaju do unutrašnjosti da se ogreju. Naravno, one ne ostaju dugo u centralnom delu jer je tu toplo, ali istovremeno i vrlo vlažno i zagušljivo usled ugljen dioksida. Kao neophodan uslov za razvoj legla potrebna je i vlaga i to najmanje 60% vlažnosti. Tako se one stalno premeštaju između svežeg i hladnog dela i toplog i zagušljivog. Što je temperatura okoline niža, komešanje je veće pošto pčele ne mogu dugo da ostanu u spoljašnjem sloju.

Savetodavac za voćarstvo i vinogradarstvo
Dipl. Ing. Nenad Stefanović

Saveti za pravilno jagnjenje

Jagnjenje je prirodan proces i u 90 % slučajeva se odvija bez nekih posebnih problema i pomoći čobanina. To ne znači da ne treba ovci pomoć u pjadinim slučajevima, pošto znamo da ovce blizne pa i često daju i trojke.

Znaci jagnjenja

- Ovca se odvaja od drugih grla u stadu i drži se po strani,
- Stidnica je nabubrela crvenkaste boje, a vime je nabreklo,
- Ovca ispoljava uznemirenost i uzbuđenost, često udara nogama po podu islabije uzima hranu,
- Sluzav iscedak iz stidnice pojavljuje se nekoliko dana pre jagnjenja,

- Ovca često leže, ustaje-zabacuje glavu unazad, kolota glavom i oblizuje usta,
- Na 2-3 dana pred jagnjenje trbuh se naglo spušta, a gladne jame jako izražene,
- Ovca takođe vrlo često mokri, uznemirena je i bleji.

Za uspešno bavljenje ovčarstvom i ostvarivanje dobrih rezultata u ovoj proizvodnji od izuzetnog značaja je stalan nadzor stada - prisustvo čoveka. Veliki broj jagnjadi pa i ovaca uquine usled nedostatka prisustva i pomoći odgajivača (čobanina) u momentu jagnjenja. Razliki zbog koji se često dešava ovakav ishod su sledeći:

_Ovca ne prihvata svoje jagnje poporođaju napošta ga i ono uquine od hladnoće i gladi. To se naročito dešava kod prvojagnjenica, slabo hranjenih ovaca-loša kondicija pa je i instikt materinstva slabo izražen ili su pa iscrpljene od teškog porođaja pa se odmaraju.

_Nevitalno rođeno jagnje, nemože da ustane da bi uzelo kolostrum i uquine od gladi pošto oslabi instikt za sisanje.

_U slučaju dugog i teškog jagnjenja ili zbog zapušavanja disajnih kanala sluzom jako često dolazi do uginjavanja ukoliko nema prisutnog čobanina da pruži pomoć.

_Ukoliko je jagnje jedinac ono je i krupnije ili zauzima nepravilan položj u tim slučajevima jagnjenje bez pomoći čoveka vrlo često uginjava.

Normalno jagnjenje

Ukoliko je sve normalno jagnjenje traje od 15-40 minuta, u situacijama kada se nešto komplikuje potraje duže 1-2 časa. Ovce se najčešće jagnje u večernjim časovima u intervalu od 17-21 h. Tokom jagnjenja ovca najčešće leži, ali može i stajati što je najčešće u završnoj faazi prođaja istiskuje plod. Pri jagnjenju najpre se pojavljuje vodenjak, koji pod uticaja porođajnih napora puca a zatim se istiskuje plod. Ako je položaj ploda pravilan najpre izlaze prednje noge između kojih se nalazi glava a zatim i celo telo.

Ukoliko je ovca slaba ili iscrpljene, porođajni napori su takođe slabi, pa joj se mora pomoći povlačenjem za prednje noge kada se jave naponi ali sa povlačenjem treba prestati čim prestane ovca da daje napone. Dešava se da je jagnje okrenuto suprotno zadnjim nogama prema izlazu. Ukoliko se radi o prvojagnjenici ovakav položaj ploda može da stvori probleme i dovede do uginuća jagnjadi pa i ovce.

Ukoliko ovca ima blizance pa i više jagnjadi, to se ponavlja dok svi ne budu istisnuti. Tada uglavnom porođajni naponi se smanjuju i prestaju, ali se ponovo javljaju slabijeg intenziteta kako bi se izbacila i posteljica.

Zbog toga je potrebno pratiti tok jagnjenja, i ako je on normalan, nije potrebna nikakva pomoć od strane odgajivača. Ukoliko se porođaj iz bilo kog razloga oduži, a nismo u mogućnosti da ovcu pomognemo što pre treba potražiti pomoć stručnog lica.

Ako se ovce jagnje u periodu kada još idu na pašu, ovčar mora pžljivo da posmatra svoje stado naročito pre isterivanja na pašnjak da bi se ovce koje "najavljuju" jagnjenje ostavile u ovčarniku.

U najvećem broju slučajeva jagnjenje se odvija normalno, na prirodan način. Međutim, ima slučajeva kada je jagnjenje teško i kada je pomoć neminovna. Ovčar mora da bude spreman da pomogne ukoliko se jagnjenje produži duže od 1h.

Tri osnovne stvari se moraju u tom slučaju ispoštovati:

- Pravilan položaj ovce,
- Higijena i
- Nežnost i strpljivost

Ako se poštuju ova tri pravila i vrlo malo praktičnog znanja, gotovo uve je moguće spsti ovcu i jagnje. Odgajivač mora oprati ruke i namazati. Takođe treba oprati deo oko stidnice ovce vodom i sapunom. Ulje (zejtin) treba izbegavati u većoj količini jer vrši nadražaj materice.

Ukoliko je položaj jagnjeta pravilan, to znači da su dve prednje noge i deo glave vidljivi, smetnja pri porođaju može da bude prouzrokovana krupnoćom jagnjeta. U tom slučaju jagnje mora da izvučemo pžljivo vezivanjem za prednje noge užeatom. Povlačenje užeta mora da se poklapa sa porođajnim naponima ovce. U isti vreme sa slobodnom rukom odgajivač maže uljem stidnicu i širi porođajne kanale prstima. Ako prednje noge i glava nisu vidljivi, a istovremeno položaj jagnjeta nepravilan ovčar mora pokušati da uvlačenjem ruke unutar ovce dovede plod u normalan položaj. Ovaj postupak mora biti urađen sa puno nežnosti i opreznosti kako nebi oštetili nežno tkivo materice i vagine.

Utvrdjivanje disanja

Posle porođaja ovca oliže jagnje i osuši, ukoliko toga ne bude čobanin osuši jagnje sa suvom slamom i oslobodi najpre od sluzi sa nozdrva, kako nebi došlo do gušenja. Pri teškom porođaju jagnje je ne vitalno ili jedva pokazuje znake života, treba mu obristi nozdrve i pristupiti oživljavanju putem veštačkog disanja-masažom.

Pupčana vrpca

Prestavlja otvor za sve vrste infekcija. Prilikom jagnjenja se najčešće sama prekida ili se seče na dužini od 5-7 cm. pa se odmah izvrši dezinfekcija tinkturom joda. Ako je sve u redu posle nedelju dana ona se osuši i odpadne.

Savetodavac za stočarstvo
Dipl. Ing. Slavko Mladenović

**Za sve informacije iz oblasti poljoprivredne proizvodnje možete se obratiti
poljoprivredno savetodavnoj stručnoj službi Leskovac**

**POLJOPRIVREDNA SAVETODAVNA I STRUČNA SLUŽBA LESKOVAC,
tel. 016/212-246, fax. 016/254-639**

Savetodavna služba za ratarstvo i povratsrtvo

Dr Miodrag Djordjević, 064/6454731, 016/237-361
Dipl.ing. Novica Milenković, 064/6454734, 016/237-364

Savetodavna služba za voćarstvo i vinogradarstvo

Dipl. ing. Duško Jovanović, 064/6454736, 016/237-360
Dipl. ing. Nenad Stefanović, 016/212-246

Savetodavna služba za zaštitu bilja

Mr Gordana Jovanović, 064/6454735, 016/244-243
Dipl. ing. Mirjana Petrović, 016/212-246

Savetodavna služba za stočarstvo

Dipl. ing. Slavko Mladenović, 064/6454732, 016/237-362